

Statistik om insatser till vuxna personer med missbruk och beroende 2022

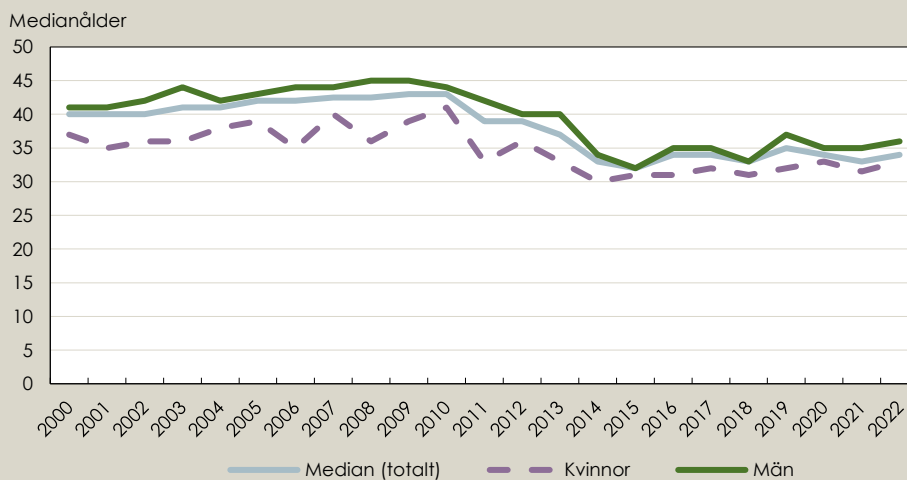
Antal utskrivningar 2022 från LVM-placering minskade marginellt jämfört med föregående år. I det längre perspektivet så har medianåldern bland LVM-placerade sjunkit. Utvecklingen av socialtjänstens insatser kännetecknas av att öppna insatser ökar medan institutionsplaceringar minskar. Socialtjänstens insatser vid spelmissbruk ökade år 2022 jämfört med året innan, från 620 till 699 personer. Inom hälso- och sjukvården ses en ökning framförallt när det gäller antalet patienter som fått vård p.g.a. vad som skulle kunna kallas blandmissbruk och opiat/opioiddiagnoser.

Lägre medianålder bland LVM-placerade

Antalet utskrivningar från LVM-placering minskade något 2022, jämfört med 2021, från 897 till 877. Utskrivningarna gällde 822 unika personer (294 kvinnor och 528 män), vilket innebär att vissa individer skrivits ut mer än en gång.

Sedan millennieskiftet har åldern bland de som skrivits ut från en LVM-placering sjunkit. Från att under perioden 2000–2010 ha legat över 40 år samtliga år, minskade medianåldern de påföljande åren och har mellan åren 2014 och 2022 pendlat i intervallet 32–35 år. Medianåldern har under hela den beskrivna perioden varit lägre bland kvinnor, än bland män.

Figur 1. Medianålder av utskrivna personer från institutionsvård enligt LVM år 2000-2022. Uppdelat på kön.

Källa: Registret över tvångsvård av missbrukare i vissa fall, Socialstyrelsen.

Åldersdifferensen mellan könen har varierat mellan ett och nio år men typvärdet under perioden är fyra år. Det finns dessutom en tendens att åldersskillnaden mellan könen minskat under de senaste åren. År 2022 var medianåldern bland LVM-placerade män 36 år, och 33 år bland kvinnor (se vidare tabell 14a).

Frivillig vård enligt SoL

Insatser vid spelmissbruk

År 2018 infördes en ändring i Socialtjänstlagen (SoL 2001:453), som innebar att socialtjänsten har en skyldighet att ge insatser till personer som har ett spelmissbruk. Med spel avses här spel om pengar. År 2018 fick knappt 500 personer insatser för ett spelmissbruk. Ett år senare, 2019, hade det av kommunerna rapporterade antalet personer som fått motsvarande insatser ökat till knappt 630. 2022 fick 699 personer insatser som handlade om spel om pengar. 152 av dessa insatser gällde kvinnor, vilket motsvarar en andel på 22 procent.

När nya statistikuppgifter samlas in finns alltid en osäkerhet initialt. Drygt 100 kommuner rapporterade någon insats 2018, men 2022 hade nivån ökat till nära 130 kommuner. Samtidigt rapporterade drygt 140 kommuner inga insatser kopplade till spelmissbruk under 2022. Om statistiken återspeglar behoven i denna klientgrupp är svårt att avgöra i dagsläget (se tabell 5 i tabellbilagan).

Öppna insatser vanligast

I socialtjänsten ges ett flertal olika insatser anpassade efter behov och problembild. Individuellt behovsprövade öppna insatser och bistånd som avser boende för personer med missbruk minskade något under 2022 jämfört med 2021. Individuellt behovsprövade öppna insatser var även den vanligaste åtgärden den 1 november 2022. Över 11 300 personer fick någon form av öppen insats och två tredjedelar av dessa var män. Drygt 1 700 personer fick heldygnsvård enligt SoL, varav tre fjärdedelar var män. Det var en minskning jämfört med året innan. I det längre perspektivet ses även en nedgång sedan år 2000 (se tabell 7a i tabellbilagan). Den 1 november 2022 gavs boendeinsatser till cirka 6 400 personer med missbruksproblematik (se tabell 3).

Tabell 1. Samtliga frivilliga vård- och stödformer den 1 november 2022 för personer med missbruk

Antal och andel kvinnor och män 21 år och äldre

Vård- eller stödform	Kvinnor	%	Män	%	Totalt	%
Bistånd som avser boende	1 692	26	4 711	74	6 403	100
Individuellt behovsprövade öppna insatser	3 747	33	7 613	67	11 360	100
Heldygnsvård, varav	403	24	1 311	76	1 714	100
Frivillig institutionsvård	375	23	1 233	77	1 608	100
Familjehemsvård SoL och 27 § LVM	28	26	78	74	106	100

Källa: Mängdstatistik missbruk, Socialstyrelsen

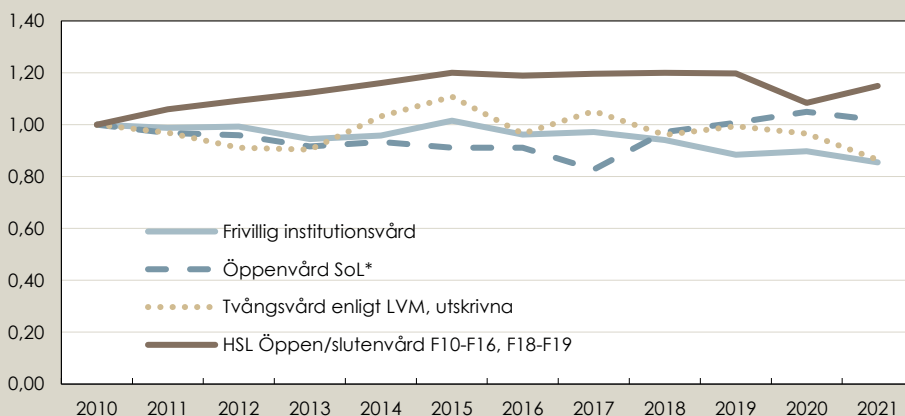
Utvecklingen olika bland vårdgivare

Vård av personer med missbruk- och beroende inom hälso- och sjukvårdens slutenvård och specialiserade öppenvård ökade under 2010–2015. Efter 2015 ses en plåtå, i stort sett.

En annan trend ses i frivilliga institutionsvården (enligt Socialtjänstlagen) som minskat i volym från 2015 (med undantag för en viss uppgång 2017). Minskningen mellan åren 2015 och 2021 motsvarar ungefär 1 200 personer. (se figur 2 nedan och tabell 6c i tabellbilagan).

Figur 2. Vård av personer med missbruk och beroende inom socialtjänst och hälso- och sjukvård. Antal personer under år 2010-2021, indexerad skala.

Index 2010=1

* Individuella insatser 1 november respektive år.

Källa: Patientregistret, mängdstatistik missbruk, registret för tvångsvård enligt LVM, Socialstyrelsen.

När det gäller vårdade för missbruksdiagnoser inom hälso- och sjukvården kan utvecklingen beskrivas mer detaljerat för olika substansgrupper under diagnosen *psykiska störningar och beteendestörningar* (ICD-koder F10-F16, och F18-F19): Under perioden 2010–2021 var det i stort sett endast diagnoser som ett resultat av alkoholanvändning som minskade, från runt 30 000 till runt 27 000 personer årligen. Samtliga andra diagnostyper har ökat, vilket syns tydligast när det gäller diagnosen F19 (flera droger i kombination och andra psykoaktiva substanser) och på grund av psykiska störningar orsakade av opiater eller opioider (diagnos F11). Volymmässigt handlar diagnosen som rör blandmissbruk om cirka 13 000 patienter årligen, medan antalet patienter som vårdats på grund av opiater/opioider 2021 var nära 8 400.

De olika vårdformerna skiljer sig åt baserat på innehåll, volym och vårdtider. Många fler vårdades inom hälso- och sjukvården jämfört med de andra vårdformerna. Vårdtillfällena är dock genomsnittligt korta och inkluderar öppenvårdsbesök. Frivillig institutionsvård omfattar färre personer men vårdtiderna är längre, 100 dagar i genomsnitt under 2022 (se tabell 2). LVM gäller omkring 1 000 personer per år, och den genomsnittliga vårdtiden är enligt Statens institutionsstyrelse drygt fyra månader.

Det är inte ovanligt att vårdförlopp inkluderar insatser från flera aktörer, statistiken tillåter dock inte några ingående analyser kring detta då individdata inte får samlas in med avseende på insatser i kommunal regi.

Om statistiken

Statistiken behandlar insatser till personer med missbruk av alkohol, narkotika, läkemedel, lösningsmedel eller spel om pengar. Statistiken samlas dels in som ett tvärsnitt den 1 november och som uppgifter om insatser under hela året.

Statistikuppgifterna om tvångsvård enligt lagen om vård av missbrukare i vissa fall (LVM 1988:870) avser personer 18 år och äldre.

Statistik över frivilliga insatser enligt Socialtjänstlagen (SoL 2001:453) avser personer som är 21 år och äldre.

Bortfallet när det gäller mängdstatistiken uppgick till 21 kommuner 2022. När det gäller LVM-statistiken är bortfallet generellt på en låg nivå, medan vissa variabler har något sämre kvalitet. Se vidare: <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/statistik/2022-3-7796.pdf>

Mer information

Du hittar fler tabeller, diagram och annan information här (välj *Tillhörande dokument och bilagor*): www.socialstyrelsen.se/statistik-och-data/statistik/statistikammen/vuxna-personer-med-missbruk-och-beroende/

För dig som vill göra egna sökningar i statistikdatabasen: https://sdb.socialstyrelsen.se/if_mis/val.aspx

Kontakt

Kursat Tuncer (statistikfrågor)

Telefon: 075-247 30 00

E-post: sostat@socialstyrelsen.se

Daniel Svensson (sakfrågor)

Telefon: 075-247 30 00

E-post: sostat@socialstyrelsen.se